

SVOBODNA SLOVENIJA

AÑO XXXVI (30)
Štev. (No.) 8

ESLOVENIA LIBRE

BUENOS AIRES
24. februarja 1977

Kardinal Šlipyj ob Zborniku Svobodne Slovenije

Veliki ukrajinski patriarh in kardinal katoliške cerkve v Rimu Josef Šlipyj je ob prejemu Zbornika Svobodne Slovenije 1973-75 pisal našemu uredniku, dr. T. Debeljaku, profesorju na buenosaireski podružnici Ukrajinske Katoliške univerze sv. Klimenta v Rimu tole zahvalno pismo, ki je gotovo namenjeno vsem Slovencem:

Visoko spoštovani gospod profesor,
Velika Hvala Vam za poslani Zbornik Svobodne Slovenije s članki o življenju slovenskih emigrantov v tujini. Naj ostane zgodovinski dokument trpljenja slovenskega naroda kot njegovega pričevanja pred Bogom za resnico in vero!

Tako podobna je usoda Slovencev naši ukrajinski in ni čudno, da imamo v preteklosti mi Ukrajinci lepe dokaze bratskih povezav s Slovenci, zlasti v osebi zaslužnega slovenskega slavista Jerneja Kopitarja, ki je leta 1840 skupaj z A. Tajnerom, zgodovinarjem, bogoslovnim pisateljem in arhivarjem, delal v Rimu zelo koristno za obrambo Ukrajincev, predvsem naše Cerkve in njenega patriarhata.

Istočasno z zadovoljstvom omenjam dejstvo, da so Slovenci mogli najti pri Podružnici Ukrajinske katoliške univerze v Buenos Aires sprejem in možnost lepega razvoja. A v času naših obiskov v Avstriji smo skušali pomagati Slovencem na Koroškem. Lepo sodelujeta z Ukrajinci v Rimu tudi dva slovenska monsinjorja: prof. I. Vodopivec in prof. M. Jezernik.

Prosim Gospoda, da blagoslovi z najlepšimi uspehi še naprej ustvarjalno delo slovenskih znanstvenikov, slovensko duhovništvo in vse verne.

Blagoslov Gospodov naj bo z Vami!

+ Josef Šlipyj
patriarh in kardinal
Vatikan, 3. februarja 1977

Ko z velikim veseljem priobčujemo to priznanje visokega cerkvenega dostojanstvenika našemu Zborniku Svobodne Slovenije in ob njem lepe besede o sodelovanju Ukrajincev in Slovencev v preteklosti in sedanjosti, naj nam bo dovoljeno, da izrečemo prav globoko v imenu vseh slovenskih emigrantov v svetu Velikemu duhovniku najiskrenejše čestitke k letošnji biserni maši z željo, da bi mu Bog dal še zdravja in moči, da bi mogel s svojo znano nadčloveško energijo še naprej braniti svojo trpečo ukrajinsko katoliško Cerkve in delati za svobodo naroda ter da bi mu bilo še dano stopiti na ozemlje njegovega patriarhata in tam znova vzkrusiti živ plan zdej zatre in molčeče Cerkve, povezane z Rimom.

Buenos Aires, 14. februarja, na god sv. Cirila in Metoda, ki sta prenesla relikvije tretjega papeža sv. Klementa, umrlega v pregnanstvu na sedanjih ukrajinskih tleh, tudi skozi Slovenijo v Rim in tako z njegovim imenom povežala naše sedanje vzajemno tukajšnje sodelovanje.

Svobodna Slovenija

JUGOSLOVANSKI NARODNI SPORI BODO V PRID RUSOM PO TITOVEM ODHODU

Zahodno časopisje je vedno gosteje posuto z razmišljanji in poročili o bodočnosti komunistične Jugoslavije, ko ne bo več Tita, da bi vladal jugoslovanski komunistični partiji in preko nje državi.

Izmed takih poročil smo danes izbrali za naše bralce tisto, ki ga je iz Belgrada poslal londonskem „Observerju“ njegov dopisnik Colin Smith in ki ga je zatem pod zgornjim naslovom ponatisnil tudi severnoameriški dnevnik „Los Angeles Times“ v svoji številki 12. dec. 1976.

Zaradi dolžine bomo članek v prevodu objavili v dveh zaporednih številkah.

I.

Predsednik Tito se je poslovil od Leonida Brežnjeva v Belem dvoru s čašo šampanjca, po obisku, ki se je po Titovem mnenju zelo dobro izteklo. Ruski vodja je obljubil, odkrito rečeno, da ne bo napadel Jugoslavije in tridnevni obisk je iztekel pod vtisom objemov in poljubov, ki sta si jih diktatorja izmenjala ob Brežnjevem prihodu kakor dvojica velikih in živahnih medvedov.

Brežnjev je na uradni večerji v živahnem tonu govoril o absurdni izmišljotini, ki so jo raznesli po Zahodu, namreč o velikem požrešnem volku Rusiji, ki bo požrla majhno rdečo kapico Jugoslavijo. Bila je primera, ki je v Belgradu niso dobro prenesli, kajti, komaj je Brežnjev odletel z belgrajškega letališča, že je neki visoki jugoslovanski častnik pripomnil, da itak nikjer tu okoli ne vidi nobenih volkov, ki bi bili zmožni kogar koli požreti. Kajti, resnična nevarnost za Jugoslavijo namreč ni v tem, da bi jo kdo vso požrl, temveč, da bi počasi sama razpadla.

Prava škoda je, da ta častnik tistega dne ni mogel biti v majhnem tržnem mestu Prizrenu, ki leži v avtonomni provinci Kosovo okrog 600 kilometrov južno od prestolnice, blizu albanske meje. V Prizrenu so razobesili zastave, toda ne v čast Brežnjevu, temveč ker je bil 17. november ravno obletnica, ko so partizani osvobodili mesto fašistov.

In vrhu tega mnoge teh zastav niso bile trobojnice z rdečo zvezdo Socialistične federativne republike Jugoslavije, temveč zastave s črnim orlom na rdečem polju bližnje Albanije. Kosovo ni samo najrevnejša provinca Jugoslavije, temveč na dolgo roko eden najbolj ranljivih delov države, s skušnjava odedpitve. Nevarnost je v tem, da se bo lahko Albanija, katere odnosi s Kitajsko so se po Maocetungovi smrti že ohladili, po smrti starega diktatorja Enverja Hodže spet vrnila v sovjetski tabor. Ali, da z morebitnim zblizanjem med Rusijo in Kitajsko takšna vrnitev formalno sploh ne bo več potrebna. Kremelj bo takrat v odličnem položaju podpreti gibanje za Veliko Albanijo, ki bo moglo povzročiti prvo razpoko v jugoslovanski federaciji.

Skoro 75% kosovskih 1,3 milijona prebivalcev je Albancev, mnogo od njih muslimanov, ki imajo zgodovinsko in kulturno malo skupnega s Slovani. Do 1912 so bili pod gospodstvom Turkov.

Do leta 1965 je Kosovo živel bolj, kakor kateri koli drug predel države, pod terorjem Rankovićeve tajne policije. Toda takrat so tudi njega odstranili, ko so odkrili, da je postavil mikrofone celo v Titovo spalnico. V Kosovu se Rankovića spominjajo enako kakor se Irca spominjajo Cromwella. Srbi imajo v rokah vse važne položaje v krajevni birokraciji ter so posrbili celo imena trgov in ulic. Na stotine ljudi je bilo aretiranih in več tudi postreljenih.

Po Rankovićevem padcu je vlada storila vse, da bi se prebivalstvu prikupila. Albanščina se poučuje v šolah in na univerzi in — kakor je razvidno v Prizrenu — prebivalstvo sme razobešati albansko zastavo kadar koli jo hoče. Iz bogatejših severnih republik pritakajo v Kosovo močne finance, seveda proti volji prebivalstva v Sloveniji in na Hrvaškem.

Priština, provincijska prestolnica, izgleda v polnem razvoju. Je običajna mešanica tretjega sveta: zelo staro se meša z zelo novim; nasproti zastareli mošeji se dviga stavba iz betona in stekla; možje z belimi volnenimi pokrivali in širokimi hlačami, spetimi ob gležnjih, porivajo polomljene ročne vozičke mimo modernih restavracij, v katerih po zahodni modi oblečeni lingvisti debatirajo o problemih prevajanja James Joyca v albansčino.

Mesto izgleda zelo živahno in samo neumnež bo zanikal veliko spremembo, ki se je izvršila v minulem desetletju. Toda pod površjem se preliva toki nezadovoljstva, ki je zrelo za izkoriščenje. Študentovski nemiri, ki so se leta 1968 razširili po vsej državi, so bili v Kosovu resnejši, kakor kjerkoli drugje. Tam so se študentom pridružili delavci, mnogi od njih na počitnicah iz Nemčije. V februarju je policija na univerzi v Prištini tudi aretirala člane majhne nacionalistične celice.

Krajevna komunistična partija trdi, da nacionalisti ne morejo nuditi boljše alternative, pozabljajoč morda, da večsah že sam nacionalizem zadostuje. Vsekakor so kosovski nacionalisti, katerih državljanska raven je mnogo višja od izoliranih državljanov Albanije, tisti, ki so dali le-tem vedeti, da bi radi oni absorbirali Albanijo, in ne narobe.

V Prištini partijski funkcionarji vse to zavračajo kot tipljene bombastične bajke zahodnih časnika. „To je zelo izzivalno vprašanje,“ mi je dejal tukajšnji funkcionar oddelka za vzgojo, ko sem ga vprašal, kaj je povzročilo nerede leta 1968. Mahmut Bakalli, tajnik kosovske komunistične partije, pa mi ni citiral Marxa, temveč nek star arabski pregovor: „Psi lajajo, toda karavana nadaljuje pot.“

se nato zatekli v cerkev, dokler ni šolska oblast na pritisk javnosti dovolila pouk v šoli.

Lanski potres je poškodoval tudi šolsko poslopje v Urvah in tako je sedaj pouk v cestarski hiši, kjer zdej začasno gostuje šola. Za slovenski pouk je veliko zanimanja, saj hodi k tečaju 30 otrok.

OKROGLA MIZA ŠTIRIH ZAMEJSKIH REVIJ

Slovenski kulturni klub v Trstu je 29. januarja priredil srečanje z uredniki štirih zamejskih revij. Pri tej okrogli mizi so zastopali Mladiko Marj Maver, Most Aleš Lokar, Zaliy Boris Pahor in Dan Miroslav Košuta. Uredniški revij so orisali pet posameznih revij in seveda tudi težave in ob koncu označili idejne obraze. Ob tej točki je nato prišlo do živahne razprave, ki je pokazala nujnost in potrebo različnih glasov, kar je nujno v vsaki pluralistični družbi. Seveda — okrogla miza je bila onstran meje, v Sloveniji o pluralizmu ni niti govora, kajti komunistična diktatura vsakega, ki drugače misli, obtoži kot sovražnika države.

La URSS no renuncia al liderazgo

Nueve meses antes del 60 aniversario de la revolución de octubre, el Comité Central del partido comunista soviético declara en un decreto que es esencialmente necesario “explicar de manera profunda y amplia el significado histórico de la revolución de octubre, presentar con convicción los extraordinarios logros de la URSS y de los países de la comunidad socialista, criticar con argumentos válidos la ideología burguesa de concepción revisionista, sea ésta de derecha o izquierda, descubrir a los diferentes falsificadores de la historia, que tratan de minimizar el significado de la revolución de octubre y los cambios recorridos por nuestro partido y nuestro pueblo, hacer frente con energía a las diferentes formas de anticomunismo, antisovietismo y oportunismo”.

El decreto señala al internacionalismo proletario como “el principio de la actividad comunista más importante probado en vida” y mientras por un lado habla sobre “la colaboración voluntaria de los partidos comunistas hermanos en un nivel de “igualdad e independencia”, por otro reclama “una unión orgánica en la política para defender los intereses nacionales e internacionales” y exige “respeto hacia los principios del marxismo-leninismo y del internacionalismo proletario”.

El decreto es una evidente prueba de que el PC de la URSS no renuncia al liderazgo del comunismo internacional.

Poljak Zbigniew Brzezinski v Carterjevi vladi

Profesor Zbigniew Brzezinski je Poljak, je strokovnjak za sovjetske in vzhodnoevropske vprašanja in je, sedaj politični svetovalec v novi ameriški vladi. Zato ni odveč vedeti kaj več o njem. Podatki tega članka so povzeti iz poljskih virov.

Ko je novoizvoljeni predsednik ZDA Jimmy Carter izbral svoje ministre, so mnogi pričakovali, da bo na mesto državnega tajnika za zunanje zadeve Kissingerja imenoval svojega svetovaleca v političnih zadevah Poljaka prof. Zbigniewa Brzezinskega. Toda imenoval je na to mesto Vanceja, Brzezinski pa je postal glavni svetovalec pri predsedstvu za „javno varnost“, torej na mesto, ki ga je imel svoj čas Kissinger, dokler ni postal državni tajnik za zunanje zadeve. Mnogi ljudje, zlasti slovenskega porekla, so se spraševali, kdo je ta poljski profesor in kakšno smer zastopa v Carterjevi vladi.

Zbigniew Brzezinski je profesor na univerzi Columbia v New Yorku. Njegov oče je bil poljski generalni konzul v Leipzigu, pozneje pa v Kanadi v Montrealu. Zbigniew pa se je rodil leta 1928 v Varšavi, ko je bil oče trenutno na zunanjem ministrstvu. Toda na Poljskem je živel le dve leti, ker je oče večinoma živel v inozemstvu. Začetne šole je končal v Kanadi, a bil je vzgojen v poljskih tradicijah in odlično obvlada poljski jezik. Tudi ni nikdar izgubil stika s poljskimi ustanovami in je podpredsednik Poljskega znanstvenega instituta v New Yorku in član Pilsudskega instituta v Ameriki.

NJEGOVA KARIJERA IN VLOGA V VLADI

Po študijah se je vrge v znanstveno delo. Na Harvardski univerzi je prejel doktorat in na tej univerzi predaval sedem let. V tem času se je oženil z Muško Benešovo, vnučkinjo češkoslovaškega predsednika Edvarda Beneša, katere oče je bil češkoslovaški generalni konzul v San Franciscu. Leta 1963 pa je prof. Brzezinski prešel na univerzo Columbia v New Yorku, kjer je bil do zadnjega vodja raziskovanj sprememb na Zahodu v mednarodnem pogledu. V študijske namene je tudi večkrat potoval v dežele za „železno zaveso“, da bi čimbolj prestudiral razmere v srednjevzhodni Evropi. Tako je tudi pripravil tedaj načrt, ki nosi ime po njem: „Brzezinskega načrt za Vzhodno Evropo“. Vedno je poudarjal, da je treba hiteti s stabilizacijo Evrope. Bil je že med drugim svetovalec v času predsednika Johnsona.

Brzezinski pravi o sebi, da predstavlja v zunanji politiki srednjo pot, to pomeni, da ni ne „golob ne sokol“. Mnenja je, da gre h koncu industrijska doba v svetu in da nastopa nova, ki bo kombinacija tehnologije in elektronike. Po njegovem se bo ta sprememba najprej pokazala v Ameriki. In Amerika bo v nekem smislu postala „poizkusni zajec“. Brzezinski govori mirno, skoraž mrzlo. Nihče pa ne dvomi, da bo idealen Carterjev sodelavec, s katerim se je zblizal v zadnjih dveh letih, in v katerega Carter polno zaupa.

Tisk na splošno smatra njegovo vlogo za pozitivno. Nekateri dnevniki predvidevajo, da bo svet, ki ga sestavljajo tajniki za zunanje zadeve Cyrus Vance, dalje črnc iz Georgije A. Young, ki je veleposlanik pri OZN ter Zbigniew Brzezinski izrazito v nasprotju z metodami „enega samega človeka“, kot jih je izvajal H. Kissinger. Različnost slednjega od teh treh napoveduje zanimive kombinacije. V novem washingtonskem „establishmentu“ — oznaka ni popularna in jo sedaj nadomeščajo s „community“ — je videti tri skupine: desnico, ki jo predstavlja dr. James Schlesinger, katerega še vedno smatrajo za „rdečo čunjo, ki draži sovjetskega bika“; sredino z Vancejem in Brzezinskim in levico, ki pa nima mnogo „šans“ za odločilno vlogo v „community“. Ta skupina ljudi bi hotela pripraviti tudi proračun Pentagona za obrambo ameriške celine, preprečiti vse konflikte zunaj nje, razrešiti probleme v Organizaciji Združenih narodov ter z njeno pomočjo razdeljevati bogastvo sveta. Sprva se je zdelo, da bo Schlesinger spet postal obrambni minister, a zdaj v Carterjevi vladi zavzema drugo mesto. To pomeni, da desno krilo in sredina washingtonske „community“ ne predstavljata „enotne srečne družine“.

Istočasno z imenovanjem Zbigniewa Brzezinskega je sprejel predsedstvo glavne komisije za zunanje politične zadeve v državni zbornici še državni poslanec Klemen Zablocki, ki je tudi poljskega porekla. Predpostavljamo, da bo sta z Brzezinskim tesno sodelovala. Težko je seveda prerokovati, kako bo profesor uspeval v „veslanju“. Res pa je, da v Carterjevi vladi nihče ne zna poljsko tako kot on in tudi ni nobenega dvoma, da se Poljska, kakor druge srednjevzhodne evropske dežele nahajajo pod brutalno in brezobzirno sovjetsko nadvlado.

ALTERNATIVA ZA POLJSKO IZ LETA 1975

H karakteristiki političnih nazorov Z. Brzezinskega, dodajamo še citat, ki ga v decembrski številki prinaša pariška „Kultura“ iz govora, ki ga je ta imel maja 1975 na kongresu ameriških znanstvenikov poljskega pokolenja. Tam je govoril o alternativah za Poljsko in označil štiri možnosti za nje bodočnost. Med temi je zagovarjal najbolj eno, ki jo smatra za najrealnejšo in za Poljake najkoristnejšo: „To je tak politični položaj, v katerem postajajo kraji sveta čimbolj odvisni drug od drugega, ne da bi velike sile izgubile svoje vplivne sfere. V takem položaju bi bila Poljska še naprej odvisna od svojega vzhodnega sosedu, obenem pa bi se vedno tesneje povezovala z ostalo Evropo. Doba polne suverenosti je namreč minila. Le najboljši razplet okolinosti bi mogel prineesti neodvisno Poljsko kot del Evrope, v kateri bi bile države močno povezane med seboj in bi se potem Poljska vezala vse tesneje še z drugimi deli sveta.“

Goriška in Primorska

GRADIMIR GRADNIK OPROŠČEN

V Krminu je bil 25. januarja oproščen pred sodiščem Gradimir Gradnik, predsednik pokrajinskega sveta Slovenske skupnosti v Gorici. Ob lanskih volitvah so ga orožniki ovadili, da je pred nekim krminskim voličem agitiral za Slovensko skupnost. Zadeva pa je bila le ta, da je imel na svojem avtomobilu nalepko z znakom Slovenske skupnosti. „Budnim čuvajem reda in miru“ je bila nalepka že preveč in so ovadili Gradnika sodišču. Na obravnavi se je pokazalo, da je bila prijava orožnikov popolnoma neosnovana. Branilca dr. Štoka in dr. Sancin sta izpodbila vse obtožbe in prikazala, kako je pravzaprav postopek izraz še ostankov ne-

strpnosti v deželi. Sodišče je Gradnika oprostilo vsake krivde.

Gradimirju Gradniku je poslal solidarnostno brzojavko pokrajinski tajnik Italijanske krščanske demokracije Longo, na seji občinskega sveta v Gorici pa so predstavniki raznih strank izrazili svoje zadovoljstvo nad izidom procesa.

V UKVAH TUDI LETOS POUK SLOVENŠČINE

Lani je ukevski župnik Mario Gorjup organiziral pošolski pouk slovenščine, poučeval je slovenščino prof. Salvatore Venosi. Tedaj je prišlo do precejšnjega škandala, ko je nadučiteljica Broccaioli izgnala iz šole učence, ki so

DJILAS OBTOŽUJE JUGOSLAVIJO

Kakor vemo, se bo v letošnjem letu sestalo v Belgradu 35 držav, podpisnikov Helsinške pogodbe, da obravnavajo o tem, kako se izpolnjuje od strani podpisnikov. Videti je, da se je po vseh satelitskih državah razvilo gibanje, ki obtožuje svoje države, da ne izpolnjujejo obvez od človeških pravic, ki so bile slavnostno zajamčene v Helsinški pogodbi. Tako so se začele te zahteve na Češkoslovaškem s podpisniki „Pisma 77“. Že čez 400 podpisov se je pridružilo protestirajočim.

Tudi Ogrri in Romuni so se začeli pridruževati „disidentom“ sosednjih držav. Živahno gibanje je nastalo v Sovjetski zvezi, kjer so nastopili s podobnimi zahtevami znani disidenti, kakor višji častnik Grigorenko, pesnik Grinzburg, Juri Orlov, Luda Aleksejeva itd., ki so bili deloma že aretirani deloma pa jim groze z represalijami. Ta skupina je pisala ostalim 34 državam, sopodpisnicam Helsinške pogodbe, da njih aretiranje pomeni udarec v obraz vladam in ljudstvom drugih so-

podpisnikov pogodbe ter je zato to preganjanje „mednarodna zadeva“.

Tudi v Jugoslaviji so zaprli študenta, ki je v Belgradu pobiral podpise za priključitev češkemu Pismu 77. Najvažnejše pa je, da se je oglašil spet Milovan Djilas, ki je v posebnih člankih, izišlih v inozemstvu, obsodil tudi neizpolnjevanje človeških pravic v Jugoslaviji, ki je sicer zunaj blokov, pa je v nji čez 600 političnih pripornikov, kar odgovarja procentualno več kot v Sovjetski zvezi. Tako je tudi Jugoslavija obdolžena, kot ostala vzhodna Evropa, da ne spoštuje človeških pravic, kar je velika obtožba zlasti sedaj, ko se ta kongres Helsinških podpisnikov pripravlja prav v Belgradu. Razumljivo, da je jugoslovanska vlada takoj ostro reagirala na to obtožbo in ostro zavrača to „mednarodno kampanjo“ proti Jugoslaviji. Glasnik zunanjega ministrstva M. Kalezij poudarja, da si vlada ne da „od nikogar predpisovati načinov notranje uprave. To je delo sile od zunaj, ki hoče diskreditirati Jugoslavijo.“

Predsednik Carter piše Saharovu

Najvidnejša oseba v Sovjetski zvezi, ki se bori za izpolnjevanje človeških pravic, je gotovo Nobelovec Andrej Saharov. Ta je zdaj na častniški konferenci izjavil, da je prejel pismo od predsednika ZDA J. Carterja, v katerem piše: „Človečanske pravice so centralni problem moje vlade. V svojem nastopnem govoru sem jasno izjavil: Ker smo mi svobodni, ne moremo nikdar biti indiferentni nad usodo svobode v drugih deželah. Vi ste lahko sigurni, da bosta severnoameriško ljudstvo in moja vlada trdno vztrajali v spoštovanju človeških pravic ne samo v naši državi, temveč tudi v tujih zunaj nas.“ — Saharov je izjavil, da je to pismo zanj velika čast in pomeni zaščito človeških pravic tako v Sov-

jetski zvezi kakor tudi v Vzhodni Evropi. Takoj nato pa se je zavzel Saharov za sovjetskega biologa Sergeja Kovaleva. Seveda so sovjetske oblasti začele s pritiskom na Saharove sorodnike ter policijsko vznemirjati njegovega zeta Jankeleviča.

Stališče ameriškega predsednika J. Carterja je gotovo dokaz, da nova ameriška vlada ne bo več mirno gledala kršenje mednarodnih pogodb, kakršna je npr. Helsinška, ki se ne izpolnjuje ne v Sovjetski zvezi, ne pri njih vzhodnih satelitih, ne v „neuvrščenih“ Jugoslaviji, čeprav so vse te države svečano podpisale in obljubile držati se pogodbe, ki razglasa kot eno prvih medsebojnih obvez: človečanske pravice!

Moritve v Kmbodži

Kakor poroča Frankfurter Allgemeine s 25. januarja tega leta, se v Kambodži nenehno množe poboji civilnega prebivalstva, pa se o tem le malo ve v svetu. Komunisti so si postavili cilj, ustvariti „novega človeka“ in „novo progresivno“ državo, zato pa je treba vse staro uničiti in pobiti. Stotisoče prebivalstva so v zadnjem času pobili, pa o tem nihče ne piše. Dva ameriška publicista sta zadnji mesec poročala, da so umorili že pol milijona mož, žena in otrok. Od svoje poročevalke iz Bangkoka pa je ta nemški ugledni časopis dobil sporočilo 23. decembra lani, da bo to držalo po vsem tem, kar je slišala od kambodžskih beguncev.

Še vedno se po zmagi rdečih v pokrajini Khmer pojavljajo upori, katere pa uničujejo potem z masovnimi poboji prebivalstva, žena in otrok. K temu pa se pridružuje še lakota, pomanjkanje riža, zdravil itd. ter ljudje umirajo tudi od naporov pridelnega dela. Zdi se,

pravi članek, da ima Kambodža za cilj pobijanje lastnega prebivalstva. Že l. 1970 so pobili 20.000 Vietnamcev, ki so vse doslej mirno živeli med njimi. Zdaj 60.000 komunističnih Khmercev ne uničuje samo prejšnjo vodočo plast prebivalstva, temveč tudi kmete. Požigajo pagode, podirajo spomenike Bude, itd. v imenu „progresivne ideologije“. O tem govore begunci, ki pa se le z največjo težavo rešujejo v svobodni svet.

ŠPANSKE VOLITVE. Po zadnjih novicah bodo volitve v španski parlament 5. junija. Odkar je vlada izdala odlok o strankah, se je prijavilo že 50 (petdeset) strank. Vlada je dosedaj priznala sedem strank. Izreči se mora vlada glede priznanja strank v desetih dneh; če stranka ne dobi priznanja, se more pritožiti na Vrhovno sodišče, ki mora razsoditi o prijavi v 40 dneh.

Tine Debeljak:

Med knjigami in revijami

STOPINJE 1977

V Murski Soboti izhaja letno nekakšen prekmurski koledar pod naslovom Stopinje, ki je pravkar prišel tudi k nam za leto 1977. Ima 192 strani. Izdaja ga Prekmursko pastoralno področje, ki ga predstavljajo J. Gregor, L. Kozar in F. Puncer, ureja pa odbor: K. Berdenjak, P. Berden, L. Kozar, V. Novak in J. Smej. Na naslovni strani je v več barvah natisnjena lepa slika Slovenskih goric prleškega slikarja Antona Terstenjaka.

Ko sem prebral to prekmursko publikacijo s prleško podobo v naslovu, sem se spomnil na lep sestavek dr. Antona Korošca, ki sem ga ponatisnil v Slovenscu jeseni 1938 v „prleški“ številki. Po izidu te številke sem pisal dr. Korošču (v svojem arhivu sem našel koncept pisma z dne 1. septembra l. 1938): „Upam, da mi boste oprstili, da sem v ponatisu izpusil stavek, ki govori o 'imperializmu' Prlekov, prisvajajoč si tudi vse Prekmurje z Doljno Lendavo in Mursko Soboto, ker mislim Prekmurju ob priliki posvetiti posebno prilogo.“ In glejte: zdaj je tudi v dušnopastirskem pogledu ta „imperiali-

zem“ izvršen v „Pomurskem območju“, je da ne vem, ali si je Prlekija „prisvojila“ Prekmurje ali Prekmurje Prlekijo in Slovenske gorice. V tej publikaciji namreč nastopa kot celota vse Pomurje med Muro in Rabo, in vse Slovenske gorice od Ljutomera do Sv. Jurja ob Ščavnici, Koroščevo rojstno fare, ki pa nosi sedaj novo ime: Videm. Pisane pa so Stopinje v knjižnem jeziku, v leposlovnih stvareh sprejemajoč mnogo dialektičnih besed, en članek (J. Gjuran: Vasiljova smrt) je napisan v čisti tradicionalni prekmurščini, a ne v madžarskem črkopisu, en članek v prleščini (Marija Rantaša — Ti meni luč, jaz tebi ključ in en v madžarsčini (o dr. Janošu Horvathu, lendavskem rojaku, infuriranem opatu in proštu v Pečuhu na Ogrskem).

Večina člankov je posvečena spoznavanju prekmurske cerkvene in knjižne zgodovine, kateri se sistematično znanstveno posvečata predvsem univ. prof. dr. Vilko Novak in dr. Ivan Zelko, pa tudi mariborski prošt dr. J. Smej. Take krajše razprave so npr. Prekmurske cerkvene pesmarice (V.

MEDNARODNI TEDEN

POKOL V UGANDI. Ugandski diktator Idi Amin je prejšnji teden „odkril“ zaroto. Baje naj bi jo pripravljali prejšnji predsednik Obote, ki živi v izgnanstvu, vmešana pa naj bi bila poleg nekaterih dva Aminova ministra in en anglikanski škof. Ti trije so se po Aminovih poročilih na begu zaleteli in v prometni nesreči umrli. „Pobegnili“ pa so že po aretaciji, potem, ko po znanih metodah — sovjeti so jih včasih zelo uporabljali — med množico vojakov prebrali samoobtožbe. V svetu dvomijo o verodostojnosti Aminovega sporočila in vedno bolj govorijo, da jih je dal Amin postreliti.

BRITANSKI ZUNANJI MINISTAR Anthony Crosland je umrl. Po osem dnevnem težkem srčnem obolenju je 58 letni minister Crosland umrl v soboto 19. t. m. Njegova smrt bo povečala politične probleme laburistične vlade, kjer bo sedaj v Spodnji zbornici vlada imela komaj en glas večine.

PANAMSKI PREKOP. Po prvih optimističnih poročilih po prihodu posebne komisije ZDA, ki je prišla v Panama, sklepata novo pogodbo glede prekopa, je prišlo sedaj do zastoja.

SESTANEK CEPALA V SANTIAGU. V Santiago de Chile bodo prihodnje dni na sestanku CEPAL (Gospodarske komisije za Latinsko Ameriko) razpravljali o združenem programu Argentine, Brazila, Peruja in Čila za preprečitev širjenja puščavskih predelov v teh državah. Na tem sestanku bodo pripravili program, ki ga bodo nato predložili na zborovanju Organizacije združenih narodov v Nairobiju v Keniji, kjer bodo od 29. avgusta do 9. septembra proučevali možnost ozelenitve puščav.

OD VSEPOVSOD

BEG IZ LONDONA. Britansko glavno mesto je bilo nekoč v svetovnem merilu številčno najmočnejša prestolnica. A zadnja leta Londončani vedno bolj zapuščajo glavno mesto. Britanski demografi in načrtovalci so že kar zaskrbljeni. Če bodo odhajali prebivalci drugim v istem številu, kot zadnja leta, bo imel London čez petnajst let kar za tretjino manj prebivalcev. Leta 1971 je London imel še 7,1 milijona prebivalcev.

ČEKI ZA DROBIŽ. V Italiji že vrsto let primanjkuje drobiža; menda zato, ker kovnice izdelujejo drobiž, katerih surovina je več vredna kot piše na kovancih. Italijanski trgovci so si zato pomagali in namesto drobiža uporabljali žvečilni gumi, bonbone in avtobusne vozovnice. Sedaj pa so banke začele izdajati „mini čeke“ za 50, 100 in 150 lir, ki jih prebivalstvo kar z veseljem sprejema.

LUJDI JE NA SVETU ŽE NAD 4 MILIJARDE. Po podatkih OZN, objavljenih v januarju, je na svetu že nad 4 milijarde ljudi. In če bo letni prirastek znašal 1,9, kakršen je sedaj, se bo število prebivalstva podvojilo v 37 letih. Nad polovico prebivalstva sveta živi v Aziji in sicer 56,9%, na drugem mestu je Evropa z 11,9%, slede Afrika z 10,1%, Latinska Amerika z 8,2%, Se-

Novak), 170 let črensovske färe (F. Tement), štiri knjige o naši preteklosti (V. Nova); v tej razpravi govori Novak o prekmurski povesti I. Kozarja Licenciat Janez, pa o dr. Zelka disertaciji o Gospodarski in družbeni zgodovini turniške prapuznje po letu 1381 ter o knjigah dr. Smeja: Pastoralna delavnost dr. Ivanoczyja ter Muza Mikloša Kuzmiciča, v kateri so prevedene Kuzmiceve latinske in madžarske pesmi iz konca XVIII. stol. Dalje so še: Veržej o preteklosti (J. P.), Starodavna selanska kapela (V. N.), ki spada med najpomembnejše umetnostne spomenike romanike na naših tleh (z mnogimi reprodukcijami). Ta članek zgodovinsko dopolnjuje dr. Zelko z razpravo Redovniki v Selu in Murski Soboti. Lep pogled v reformacijski čas daje Zgodovina župnije Martjanci (J. Erjavec). J. Smej priobčuje v faksimilih nekaj Maučičevih zapisov prekmurskih narodnih pesmi, V. Novak pa zopet lepo in pomembno razpravo o delu Jožefa Klekla mlajšega kot drugega urednika Kalendarja ter sploh kot prvega znanstvenega zbiratelja narodopisnega prekmurskega blaga in zgodovine; vreden je izdaje zbranih spisov. Tem zgodovinskim člankom sledijo članki iz sodobnejše kulturne kronike, Tako J. Gjuran, bogojinski župnik, priobčuje spomin na arh. Plečnika (s faksimi-

Mnogi ljudje se čutijo razdražene, kadar jim kdo prinese novico: čutijo prednost, ki jo novost daje tistemu, ki jo prvi ve. Zato je včasih primerno prikazati novo, kot če bi bilo staro.

Friedrich Nietzsche

Iz življenja in dogajanja v Argentini

Inflacija se v Argentini nezadržno nadaljuje. Narodna banka „koregira“ odnos pesa z ameriškim dolarjem s tako imenovano mini-mini-devalvacijo, po eno dva pesa na dan. Brez dvoma hočejo doseči večjo konkurenčnost v izvozu in pomagati izvoznikom kriti vedno višje proizvodne stroške. Istočasno pa se seveda dražijo vse uvožene surovine in ostali uvoženi material, po katerem je tudi vedno manjše povpraševanje.

Ministrstvo za komunikacije je podvzelo vrsto ukrepov za postopno sanacijo neurejenih in zapuščenih komunikacijskih sredstev. Do 1981 nameravajo postaviti 840.000 novih telefonskih linij in namestiti po stanovanjih in podjetjih en milijon telefonskih aparatov s sodelovanjem Standard Electrica, Siemens in Ericsona. Trenutno je v prometu samo 2889 telex strojev v državi, potrebujejo pa jih nad 10.000. Argentinska TV bo ostala črno-bela še po letu 1980, dasi bodo Svetovno nogometno prvenstvo prihodnje leto v inozemstvo oddajali v barvah. Toda eno od argentinskih TV podjetij že izdeluje barvne TV-aparate, a le za izvoz v Brazil.

Državni denarni zavod ima vse tiskarske stroje v polnem pogonu. Minuli teden so natiskali novo rekordno količino bankovcev in sicer za 606.599 milijonov novih pesov. In prvič v argentinski filateliji se je zgodilo, da je pošta izdala znamke po 500 novih pesov (50.000 starih pesov). Pošta se je tako podražila za Argentine, da za 500 novih pesov ne morejo npr. v Evropo poslati več kakor sedem pet gramskih letalskih pisem. Toda še vedno vsi upajo, da se ne bodo znašli v položaju Nemčije po prvi svetovni vojni, kjer so izdajali znamke po 3 milijarde mark. Znamke z vrednostjo pol, enega in dveh centavrov, ki so bile še pred dvema desetletji v rabi, pa so danes filatelistična redkost z vrednostjo 2.500 novih pesov vsaka.

Na političnem poprišču je imela argentinska policija še vedno polne roke dela z likvidacijami komunističnih gve-

verna Amerika s 6% in Avstralija s 0,5%. Dodati je treba še 6,4%, ki pripada ZSSR. Glede rojstev je na prvem mestu Afrika, največ jih je v Senegalu in Nigru (55 na 1.000 prebivalcev), najmanj rojstev pa je v Avstriji (12,3 na 1000 prebivalcev).

LE DO SEDMEGA NADSTROPJA. Trem Angležem, 51-letnemu popravljalcu zvonov Edmundu Drummondu, njegovi ženi in prijatelju Jeffu Longu, je policija preprečila „zavzetje“ 48 nadstropne piramide „Transamerica“ v San Franciscu. Priplezali so le do sedmega nadstropja, potem pa so morali po stopnicah nazaj „v dolino“ v spremstvu policije.

lom njegovega pisma in skico — avtoportretom?). Zanimiv je tudi pogled v prosvetno in kulturno življenje Slovencev v Porabju na Madžarskem (Marija Kozar-Mukič).

Med to zgodovinsko prosvetno gradivo so uvrščeni članki duhovno-vzgojnega pomena, kakor Kakšne morale si želi mlad človek? (K. Bedernjak), Razvajan otrok (K. Dermota), Ravnanje z mladostniki (K. Dermota), Radost prijateljskih srečanj (J. Zadravec), Potem je nekaj reporterskih člankov: Naše sestre v Rimu (J. Sraka), Misijon v Od-ranchih (L. Kozar), Prekmurci v Kanadi hočejo ostati Slovenci (K. Berdenjak) in nekrolog Antonu Terstenjaku, znanemu slikarju prleških, čeških in lužičkih motivov.

Zastopano je tudi leposlovje. L. Kozar v uvodnem sonetu podaja razlago Stopinj: „Stopinje puščajo sledi za sabo... samo v močvirju zgine sled v zabo...“ Zanimive so pesmi Marka Baše: Naši stari cerkvi in zlasti Gorička pesem, z mnogimi jezikovnimi barvitostmi in dialektičnimi izrazi, toda z realističnimi opisi prekmurskega pejzaža in kmečkega življenja: O zemlja, suha ilovica, razpokanih vzpetin, / kolnkov blatnih, zajedenih v breg, / mési blato noga kravja in človeška vanje / sred jesenskega deždovja. — Kot pesniki sodelujejo še P. Berden, I. Čampalin in

rilcev, predvsem v južnih predmestjih Buenos Airesa in v Rosariu. Nov moment v argentinskem boju proti notranjemu sovražniku obstoječega reda pa se je pojavil z novim izpodletim atentatom na argentinskega predsednika grala. Videla. Komunistični teroristi so nastavili mino ob letalski stezi, po kateri je minuli petek odletelo predsedniško letalo z gralom. Videlo, gospodarskim ministrom Martinez de Hoz in drugimi funkcionarji na ogled pravkar priplule petrolejske platforme gral. Mosconi, zasidrane zunaj Bahía Blanca. Doslej so teroristi poskušali ubiti grala. Videla že dvakrat: prvič konec 1975, da bi prisilili vojsko na reakcijo proti propadajoči Izabelini vladi, drugič lanskega oktobra v Campo de Mayo in sedaj tretjič na letališču v Buenos Airesu. Iz načina atentatov opazovalci sklepajo, da hočejo teroristi izzvati vojsko, da odstavi „mekhga“ Videlo in postavi na vodstvo države „trdega“ generala, da bi nato lažje hujskali zlasti delavske množice proti vojski in jih tirali v marksizem.

Toda iz treh sestankov, ki so jih imele vojska, letalstvo in mornarica v minulem tednu, je razvidno, da generali „sredinci“ ostajajo trdno povezani in v vodstvu vseh treh redov oboroženih sil in da so si zastavili namen reorganizirati delavsko gibanje v reprezentativne sindikalne organizacije, ki naj ne postanejo orodje marksizma, članstvo v vseh sindikatih bo moralo biti odslej popolnoma prostovoljno.

Političnim strankam v Argentini, ki trenutno ne smejo javno delovati, ki pa niso bile razpuščene, je gral. Videla po poročilih z omenjenih vojaških sestankov napovedal „veliki politični načrt“ v primerni bodočnosti, tako da ne začno z odkriti opozicijo, ker vedno upajo na neke vrste delitev oblasti z vojski.

Na zunanjepolitičnem polju je bila za Argentino dogodek spomenica zahodnoevropskih socialistov tajništvu ZN o kršenju človečanskih pravic v Argentini. Argentinska vlada je protestirala samo pri avstrijski in nizozemski vladi, ker sta socialisti Kreisky in Van Nyeil istočasno predsednika omenjenih držav. Drugi so samo vodje posameznih socialističnih strank. Kreisky je zaradi avstrijskega kršenja človečanskih pravic slovenske manjšine na Koroškem povsem neupravičen protestirati v Argentini.

Z Anglijo pa je argentinska vlada trenutno sredi razgovorov o vprašanju pripadnosti Malvinških otokov, po katerih je prejšnji teden potoval britanski diplomatski odposlanec Rowlands, ki se je v ponedeljek vrnil v Buenos Aires na nadaljnje razgovore z argentinskimi zunanjimi ministrom.

J. Gerič. Dober je Kozarjev prevod madžarske pesni Avgusta Pavla: Vedno je za druge, tolkla tlako... V pripovedništvu je napisal kratko črtico s poti v Dachau F. Pencer; najmočnejša proza je, pa gotovo velikonočni motiv L. Kozarja Noč vstajenja, ki jo je doživel v madžarskem mestu ob prihodu rdečearmejcev: V strahu za življenje, ker ni znal popraviti motorja, ga je rešil ob zori velike noči mojster mehanik. Doživel je — vstajenje — svoje in narodno.

Tej vsebini razprav, reportaž in leposlovja so uredniki dodali pestro kroniko farnih dogodkov vseh fara Pomurskega pastoralnega območja. Ta del je bogat, kot je v navadi v slehernem koledarju. Nove maše, pogrebi, shodi, ekumenski sestanki, posvečenja in blagoslovljanja cerkva, kapel in zvonov. V njej je tudi zanimiv odgovor prve diplomirane iz teologije Marije Maučec, o vlogi žene v cerkvi. Skratka, vse življenje vseh fara, ki naj ostane zabeleženo v tej kroniki.

Stopinje so tiskane na lepem papirju, so razkošno opremljene s slikami in so lep izraz duhovno-cerkvenega življenja Pomurja 1976. Posebno močna stopinja pa vodi v — preteklost, v cerkevno zgodovino Pomurja: Prlekije, Prekmurja in Porabja, to je slovenske Panonije.

Novice iz Slovenije

CELJE — V Celju so ustanovili društvo za „znanstveno fantastiko“. Je to prvo društvo take vrste v Sloveniji, imenuje se „Konstelacija“. Udeleženci ustanovnega občnega zbora so si po volitvah ogledali še enega najboljših fantastičnih filmov „Odiseja 2001“.

KRANJ — V Kranju pripravljajo „Sejem civilne zaštite“, ki bo od 31. maja do 5. junija. Na tem „Sejmu“ bodo prikazali najnovejša sredstva za radiološko, biološko in kemijsko zaščito. Poleg tega bodo na „razstavi“ živila, ki naj bi jih gospodinjstva imela kot obvezne rezerve za čas vojne ali hude elementarne nesreče...

LJUBLJANA — Slovenska zunanja trgovina je lani dosegla nekaj uspehov, vsaj tako pišejo. Vendar ti uspehi v luči števil, ki niso tako bleščeči, kot bi jih nekateri radi prikazali. Kajti z izvozom so v Sloveniji lani krili le 72 odstotkov uvoza.

KRANJ — V galeriji Prešernove hiše v Kranju so pripravili razstavo pod naslovom „Razvoj fotografije na Slovenskem od 1840 do 1918“. Na fotografskem področju se Slovenci s ponosom ozremo na zgodovino, saj je Janez Puhar izumitelj fotografije na steklo. Manj pa vemo o stari fotografski umetnosti na Slovenskem. Razstavljenih je bilo 59 fotografskih povečav, s katerimi so izenačili originalne fotografije raznih velikosti. Ob odprtju je izšel tudi katalog z zgodovinskim orisom razvoja fotografije.

NOVO MESTO — Na partijskem posvetu za Dolenjsko in v Brežicah za Posavje so razpravljali o potrebi povečanja števila delavcev-komunistov. Pripravili bodo posebno študijo o vzrokih, zakaj ni v partiji več delavcev, posebnost mladih...

LJUBLJANA — Društvo slovenskih pisateljev je 27. januarja na posebnem sestanku počastilo 70-letnico štirih svojih članov: Ljube Prenerjeve, dr. Antona Berkepa, Antona Ingoliča in Karla Grabeljskega.

LJUBLJANA — Peter Pavel Glavar, slovenski duhovnik, gospodar in mecen, ki ga je pisatelj Ivan Pregelj prikazal v slovenskem „Odiseju iz Komete“, je bil tudi priznani čebelar. France Kidrič, ki je v Slovenskem biografskem leksikonu obdelal njegovo življenje, je napisal, da se je Glavarjev originalni rokopis „Pogovor o rojenju čebel“ izgubil in tudi prepis. Toda že kakih 20 let je tega, odkar so slučajno našli Glavarjev original in prepis v Arhivu Slovenije. Letos pa je za 200-letnico nastanka tega Glavarjevega dela Slovenska čebelarstva zveza izdala Zbornik „Ob dvestoletnici pisane besede o slovenskem čebelarstvu.“ V tem zborni-

ku je objavljen pogrešani članek, ter življenjepis, kjer je seveda omenjeno na zadnjem mestu, da je bil to slovenski duhovnik...

LJUBLJANA — Državna založba Slovenije je v zbirki „Zbrana dela slovenskih pesnikov in pisateljev“ — do slej je izšlo že 120 knjig — izdala prvo knjigo „Zbranih del“ Slavka Gruma, tik pred izidom pa je tudi druga, zaključna knjiga. V prvi je zbrano njegovo leposlovno delo, v drugi pa bodo objavljeni Grumovi dnevniki in korespondenca.

CELJE — Tudi v Celju so se pogovarjali partiji o delu v celjskem, koroškem in premovalnem območju. Ugotovili so, da so se vrste ZK „okrepile“, toda delavcev je v partiji vedno manj, in najmanj je delavcev v partiji v industrijskih krajih. Rekli so, da bodo odslej morali pozorno spremljati zapuščanje ali izstopanje iz partije in izluščiti vzroke. Sprejemanje novih članov pa naj bi ne bilo formalistično. — I, kaj hočemo, koristolovcev je vedno dovolj, idealisti pa v partijo ne gredo, ker raja, ki so ga obljubljali, komunisti doslej še nikjer na svetu niso ustvarili, tudi v „samoupravljalni“ Titovini ne...

LJUBLJANA — V Ljubljani so 25. januarja ugotavljali, da se je leta 1976 jugoslovanski „dohodek“ od zdomecev bolj povečal kot predlani. V prvih enajstih mesecih so se „zdomske devize“ zvišale na 29,7 milijarde dinarjev, kar je za 10,1% več kot je bilo v enajstih mesecih leta 1975. Leta 1966 je bil delež zdomecev pri dotoku deviz na četrtem mestu, a le s 6,1% lani so bili zdomeci na drugem mestu z 21,6%, turizem pa na 4. mestu z 9,34%. Industrijski izvoz je bil vedno na prvem mestu, vendar je leta 1966 znašal še 74% skupnega dotoka deviz, lani pa le 56,3%.

NOVA GORICA — Na „Goriškem srečanju malih odrov“ so na otvoritvenem večeru 26. januarja nastopili člani Slovenskega narodnega gledališča iz Maribora s satiričnim delom Jovana Kesarja „Ali je mogoče, tovariši, da smo vsi volji.“ V naslednjih večerih se je predstavil Rudi Kosmac z večerom Cankarjevih monologov, (kot predstavnik Male drame iz Ljubljane), nato je Primorsko gledališče prikazalo dramatičnijo „Martina Kačurja“, Celjani so uprizorili „Moško zadevo“, ljubljanska „Pekarna“ montažo Zidarjevih del pod naslovom „Jaz sem gospa Marica“, „Glej“ pa je postavil na oder Jesihovo „Brucko ali obdobje prilaganja“. V drugem delu so gostovali še neslovenski odri: Atelje 212 iz Beograda, Teater iz Zagreba, skupina iz Beljaka in italijansko Stalno gledališče iz Trsta.

Ob petletnici smrti Marijana Marolta

11. januarja je preteklo pet let od smrti velikega slovenskega kulturnega delavca Marijana Marolta, ki smo ga tedaj pokopali na pokopališču v San Martinu, prav blizu svētika župnika K. Škulja in urednika dr. I. Ahčina. Skoraj da smo pozabili nanj. Že mesec dni je od petletnice tistega žalostnega dne, pa me nihče ni opozoril na spomin in tudi drugi se niso spomnili. Sploh je naša grda navada, da nismo hvaležni tistim našim ljudem, ki so toliko žrtvovali za skupno dobro med nami, pa jih pozabljamo kar čez noč: opravili so svoje delo in zdaj: Bog z njimi.

Tako je tudi Maroltov spomin šel mimo nas. Tudi bi šel mimo mene, ko bi slučajno ne iskal nekaj gradiva za letošnje proslave 60-letnice smrti dr. J. E. Kreka, v katerega imenu se bo vršil letošnji Slovenski dan v San Martinu. Hipoma me je spreteleta misel: Saj je letos tudi 60-letnica Majniške deklaracije 30. maja 1917. leta! Poglejmo v Svobodno Slovenijo, kaj smo pisali tedaj o Kreku! Pobrskal sem po svojem malce nepopolnem letniku našega tednika iz l. 1967 in videl, da je za dan 25. maja iztrgan en cel list. Zakaj sem ga iztrgal? Spomnil sem se celo, da sem jaz za tedanje številko nekaj napisal, česar ne najdem tu. Morda sem vložil to stran med gradivo svoje brošure o Poti k prvi slovenski vladi? Pogledam tja: res, tam je moj celostranski članek na eni strani, na drugi pa Maroltov

članek Spomini na majniško deklaracijo. Ko sem pisal študijo o Maroltu za njegovo knjigo o Petkovski (SKA l. 1975), sem ta članek prebral zato, ker ga nisem našel pri listanju svojega izvoda Svobodne Slovenije, ker je bil pač iz nje izrezan. In tu Marolt piše tudi svoj svoj spomin na izključitev iz višje gimnazije v nemškem samostanu Sv. Pavel v Labodski dolini. Jaz pa sem v knjigi o njem na str. 253 napisal: „Marolt o tem šolanju ni nikdar pisal.“ Zato sem tedaj naprosil njegovega tedanjega sošolca prof. Hutterja v Globasnici na Koroškem, naj mi opiše vzrok tega izključanja, na kar mi je poslal poročilo, ki sem ga vdrugič objavil potem v omenjeni knjigi na str. 253/4.

In glejte: v tem članku piše Marolt sam o tem! Ko sem vzel nato Petkovska v roke, sem šele spoznal, da je 11. januarja minulo pet let njegove smrti, ki se je nihče ni spomnil. Naj bo tudi ta popravek v njegov spomin.

Tu piše namreč Marolt o tedanjem jugoslovanskem navdušenju med Slovenci, ki ga je povzročila majniška deklaracija in o vplivu srbofilstva nanj, katerega je prevzemala od vrhniških jugoslovanskih prepovedov. „Jaz sem za deklaracijo zvedel iz celovških in graških listov, ker sem takrat bil petošolec v št. Pavlu in ti, nemško pisani listi so ji — pač meni na ljubo — takoj pripisali za Avstrijo protidržavni pomen. Za tiste floskule o habsburškem

SLOVENC I V ARGENTINI

Osebnostne novice:

Rojstva. V Slovenski vasi so se rodili: V družini Mirka Berčiča in njegove žene Marije roj. Grbec hčerka; v družini Carlos Benegas in njegove žene Irene roj. Jesih hčerka; v družini Stane Babnika in njegove žene Jožice roj. Bošnjanič tudi hčerka.

V družini inž. Martina Povšeta in ge. Majdke roj. Pekolj iz San Luisa se je 23. januarja t. l. rodila hčerka, ki je pri krstu prejela ime Valerija Ingrid.

V družini dr. Miha Stariha in ge. Jelice roj. Fajdiga se je 17. t. m. rodila hčerka prvorojenka.

Krsti. V Slovenski cerkvi je bil v soboto 12. februarja krščen Sebastian Franco Caputo, sin Jožeta in ge. Rezke roj. Starič; botra sta bila Franc Starič in Helena Starič, krstitelj pa g. Franc Bergant.

V nedeljo 20. februarja so bili kršteni v slovenski cerkvi Marije Pomagaj: Marija Snežna Skvarča, hčerka inž. Petra in ge. Marice roj. Zkrajšek; za botra sta bila gđ. Lidija Zkrajšek in inž. Jure Skvarča; krstil je g. Janez Pintar; Janez Martin Brumec, sin dr. Janka in ge. Marjete roj. Pergar, botrovala sta ga. Marija Hribar in dr. Emilio Fernando Garcete, krstil pa je

Umrli so od 21. do 31. januarja 1977:

LJUBLJANA: Lojzka Franja Kenda r. Vadnov; Stane Švigelj, up. bančni uradnik; Ivan Prosen, up.; S. Venceslava — Ivana Škof, uršulinka; Nežka Ferluga r. Pečar; Anton Kovačič, up., borec za sev. mejo; Alojz Šmuc; Alojzija Razpotnik r. Sever; Marija Pezdir r. Lampič, 76. Marija Arko r. Terček, up.; Ciril Boehn; Marija Avčin r. Sušteršič; Stane Orel, up. avtoklepar; Ivanka Klevisar r. Meze; Ivanka Predanič r. Križanič; Boris Urbančič; Franciška Tomšič r. Skubice; Ivan Rus, up. Nada Pečnik r. Gala; Lea Grasselli r. Levec, up. učit., 92; Stanislav Škrabl up.; Miroslav Dornik, up.; Krista Žitnik r. Gorjan.

RAZNI KRAJI: Ivan Skubin, up. vlakovodja, Solkan; Anton Švab, up., 78, Matke; dr. Janko Benedik, up. zdravnik, Bled; Franciška Perhaj r. Jannik, Brusnice. Anica Ambrožič r. Gala, Maribor; Franciška Fajdiga r. Okoren, Temenica; Ljudmila Virnik, Kranj; Franc Jerovšek, Gost Martinljek; Franc Malavasič, up., Vrhnik; Anton Vukšinič, Križevska vas pri Metliki; Lovro Horvat, Smlednik; Polonca Stopar r. Anžin, 58, Loka pri Mengšu; Franc Bayer, Zabja vas pri N. mestu Antonija Škrjanc, Kobrica; Olga Pive, up. učit., Zalec; Stane Zabkar, up. račun., Krško; Franc Peršin, Strončeljnov ata, 78, Stožice-Lj.; Terezija Frelj r. Hrovat, Medvode; Fani Kovač r. Rabozin, Zagorje ob Savi; Lojze Orehar, Predoslje; Ivan Nagode, poslovodja, Sevnica; Srečko Peček, Golo; Anton Eppich, 87, Vrhnik. Ivan Kušar, Lukelnov ata, Brezovica; Marija Kofjač, 81, Murska Sobota; Matilda Lesjak, 87, Zalec; Anton Kupšek, 90, Gabersko; Valentin Trilar, poštni up., 86, Kranj; Janez Košmrl, Kočevje; Franc Zobec, up. tesarski mojster, Dolenja vas; Franjo Jazbinšek, borec za sev. mejo, Ruše; Franc Anžur, kov. mojster, Maistrov borec, Polje Lj.; Alfonz Skala, Kamnik; Jože Trampuž, up., Črnuče; Franc Pirce, Kočevje; Ivan Ribič, 79, Pirniče; Emil Znidar, up., Jesenice; Marija Lavrič, 80, Sp. Draga; Stanka Kappus r. Švigelj, Borovnica; Peter Carman, 84, up. zid. m., Tržič; Slavko Lozar, 68, Brinje.

žezlu nisem verjel, kot tudi obmejni Nemci niso verjeli...“ Opisuje nato, kako je bil doma še na počitnicah, ko je škof Jeglič podpisal deklaracijo. „Takoj sem si naročil Slovenca na zavod v št. Pavel, pripravljen, da bom povedal, da je to katoliški časopis, pa me sploh nihče ni nič vprašal. In sem več mesecev časopis v redu po pošti prejemal. Iz njega sem zvedel tudi za dr. Krekovo smrt.“ V božičnih počitnicah je s sestro Jelico pobiral po Vrhniku podpise za Majniško deklaracijo in mu ni podpisal nihče odklonil. — Vrnil se je v št. Pavel. „Ne vem, kaj je enkrat spomladi Slovenec pisal, da mi je direktor v št. Pavlu rekel, da ga moram odpovedati. On sicer ni znal slovensko, a prevajati so mu morale mariborske šolske sestre, ki so v zavodu gospodinjele in jim je bilo hudo, ker lista ne bom več dobival.“ Nato pada dogodek ob deklaracijskem shodu, ki ga je imel v 20 km oddaljenem št. Janžu ob Dravogradu spomladi 1918 dr. Korošec. „Moji sošolci, ki so stanovali v trgu, so se širokoustili, da bodo šli tja razbijat. V nedeljo zvečer so govorili, da so Nemci shod razbili in Slovence natolki, naker se sedaj skrivajo na Golici. Govorilo se je tudi o ne vem koliko mrtvih. V ponedeljek sem zvedel, da se od širokoustnežev shoda nihče ni udeležil, a da je bil izmed šentpavelčanov tam edini sodni eksekutor Pukl, ki je v zavodu učil godbo na pihala. Ta je tudi povedal potem, da ni bilo nobenega mrtvega, a da so se res tepli. Ne vem, kako sem dobil slovenski časopis, ki je poročal, da so Slovenci

g. Jože Škerbec; Anton Martin Vivod, sin prof. Tineta in prof. ge. Marjane roj. Hribar; za botra sta bila ga. Marija Hribar in Viktor Hribar ml.; krstil je g. Matija Lamovšek.

Srečnim staršem naše iskrene čestitke!

Poroka. V cerkvi Marije Pomagaj v Slovenski hiši sta v soboto 12. februarja prejela zakrament sv. zakona Bernarda Andrejak in Daniel Horacio Camnasio. Za priči sta bila nevestin oče Anton in ženina mati Antonija M. de Camnasio. Med poročno mašo, pri kateri je pel moški zbor pod vodstvom Jožeta Malovrha, ju je poročil g. Jože Škerbec. Mlademu paru obilo božjega blagoslova!

Umrli sta v Villa Madero ga. Amalija Gabrijeleč pr. Bevcar; v Casanovi pa Ivan Semen. Naj počivata v miru!

Nova diplomantka: Na državni univerzi v San Luisu je 23. decembra 1976 diplomirala iz psiholoških ved gđ. Beti Pekolj, hčerka prof. Janeza in ge. Majde roj. Havelka. Novi diplomantki prisrčno čestitamo!

JOŽE VOMBERGAR — 75-letnik

16. februarja je doživel in praznoval svojo 75-letnico slovenski dramatik in pisatelj Jože Vombregar. Kdo ga ne pozna — iz življenja in z — odra? Zato ne prinašamo ob tej priložnosti njegove fotografije, ne njegovega življenjepisa ne njegovih del v podrobnosti, saj vsi vemo, da je Gorenjec iz Pšenične police pri Cerkljah, da je šel skozi škofove zavode in je študiral pravo, da pa je njegov pravi poklic — dramatik, pisec ljudskih iger, ki so šle po vseh slovenskih odrih ne samo v domovini, tudi v Srbiji, na Slovaškem in v obeh Amerikah in morda še drugod. V Buenos Airesu je že leta prej govoril z odra, preden je sam stopil na ta tla. V Narodnem gledališču v Ljubljani so igrali njegove igrice (Voda, Zlato tele), Vrnitev pa je šla po vseh ljudskih odrih, in je imela uspeh, saj jo še v zadnjem Meddobju misijonar p. Cukale pripisuje — Finžgarju! On je pravi začetnik slovenske radijske slušne igre in njegov „Jaka Smolaka“, je bil dolgo let junak ljubljanskega radia. Nešteto prigodnih prizorov je napisal doma in v taboriščih ter v izseljenstvu, toda z Martinom Krpanom, ki ga je napisal v Buenos Airesu pa je žel lepe uspehe tudi v Celovcu, Trstu in celo — v Sloveniji! Zdaj čakamo, da bo za 75-letnico svojo v taborišču doživeto in začeto, že deloma objavljeno taboriško igro Tabor brezpravnih, ki jo predelava, končal in ni vrag, da ne bi prišla na oder še v letu tega njegovega življenjskega jubileja! Zato naj bo zdrav in čil in naj piše in poje — še dolga desetletja!

BUENOS AIRES

Zveza slovenskih mater in žena

Zveza slov. mater in žena, je prejela za božično akcijo več zahvalnih pisem. Vsem našim prijateljem, ki so nam pomagali pri tem delu, objavljamo eno izmed teh pisem v zahvalo in dokaz, da je naša akcija dosegla svoj cilj. Pismo, ki sledi, naj to potrdi in spet navduši za nadaljnje sodelovanje pri paketi, katere Zveza spet pripravlja za Veliko noč.

Zvezi slovenskih mater in žena!

Presenetilo in močno razveselilo me je Vaša velikušna dobrotlost, Vaše

božično darilo, polno zame nedosegljivih dobrot. Ta Vaša plemenita gesta pomeni zame mnogo več kot te dobrine, pomeni, da se me še kdo spominja, da nisem sama, tako zelo zapuščenca. To mi je svetel žarek v mojo osamelost. In prav zato sem Vam iz vsega srca globoko hvaležna.

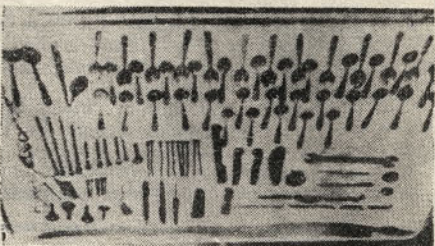
Vem ceniti Vaše plemenito delo, ceniti Vaše velike žrtve, ki jih doprinašate v prid onih, ki jih tare teža življenja. Naj Vam odtehta vse te Vaše žrtve zavest, da ste onim, ki so morda že izgubili vero v človeka, dokazali, kaj zmora prava krščanska ljubezen do bližnjega!

SAN LUIS

Maša zadušnica za pok. Karla Mauserja

Tudi Slovenci v San Luisu so počastili spomin priljubljenega pisatelja K. Mauserja, ki je nedavno umrl na operaciji srca. Dne 3. februarja so se zbrali v cerkvi Karmelske Matere božje v San Luisu k maši zadušnici, ki jo je naročil pokojnikov velik prijatelj in kolega iz skupnega študija v ljubljanskem sementišču, prof. Janez Pekolj. Maše so se udeležili prav vsi Slovenci, ki živijo v San Luisu, kljub temu, da se je darovala na delavnik. Sv. mašo je daroval in opravil molitve za rajne g. France Novak, ki ima vsak mesec mašo v slovensčini za Slovence. Vsi so občutili veliko izgubo, ki je zdomske Slovence zadela s smrtjo tega velikega moža.

NENAVADEN APETIT

Iz Splita v Dalmaciji poročajo o nekem moškem, ki ga je na lepem popadlo poželenje po precej nenavadni hrani: Začel je požirati kovinske predmete, npr. žilčke. V teku pol leta jih je pogoltnil 45! Cele, nezdružljene in nerazgrizene. Le eno je ukrivil, ker mu je bila predolga. Lotil se je pa še drugih poslastic: ključev, pil za nohte, ključa za vijake, žebeljev, vijakov in podobno. Celih šest mesecev je užival tako kovinsko dieto in se ob njej prav dobro počutil, dokler se mu ni nekje zataknil svinčnik. Tedaj se je moral podvreči operaciji, ki jo je povsem v redu prestal. Ne poročajo pa, če mu je zdaj železja že dovolj in če ga je črtal s svojega jedilnika. Gornja slika kaže kovinske predmete v skupni teži 1,5 kg, ki so jih kirurgi našli v njegovem želodcu. Večkrat se sliši o kakem nenavadnem apetitu, ta je pa le nekoliko čuden.

IZZA ŽELEZNE ZAAVSE

„Zakaj neki so poslali tvojega moža v koncentracijsko taborišče?“ „Ker je rekel, da bo našim otrokom nekoč bolje.“

„Kako si je le upal tako naravnost namigavati na konec komunizma!“

Nemce nagnali in ne narobe.“

Takšen je bil deklaracijski odmev v zavodu. Nato govori Marolt o tem, kar omenjam v knjigi po drugih virih o shodu dr. Korošca 2. junija 1918 na Vrhniku, kako se je sestra Jelica vpregla v voz, s katerim so dekleta odpeljale samotež dr. Korošca na zborovalni prostor in kako bi on želel biti med udeleženci. Nato nadaljuje o dogodku, ki ga je opisal prof. Hutter, toda drugače: „Moje navdušenje za Jugoslavijsko je bilo tolikšno, da sem na nekem izletu, spominjajoč se nekega zadevnega Varškovega (vrhniškega Preporodovca) pripovedovanje, govoril srbskemu vojnomu ujetniku-naredniku, da bo kralj Peter na belem žrebcu prijezdil v št. Pavel, za kar sem moral dva dni pred rednim šolskim koncem za zmerom zapustiti št. Pavel... Ko sem prišel domov, je bil oče zaradi moje izključitve malo nejevoljen, boječ se, da bom izključen iz vseh gimnazij. Potem je res prišel dr. Korošec skupaj z dr. Cankarjem in je očeta potolažil, da bo že Jugoslovanski (poslanski klub v dunajskem parlamentu) interveniral, če bodo delali kake pregrevance. Kmalu nato sem dobil spričevalo iz št. Pavla. Stalo je zapisano, da sem sam odjavil svoj izstop iz gimnazije; v vedenju sem imel „dobro“, v nemškem jeziku pa „prav dobro“, kar je bil najboljši red. Oče je bil potolažen, govoril je s svojim prijateljem ravnateljem Novakom, da bi prestopil v sedmi razred klasične gimnazije.“ Tako je napisal Marolt sam o šolanju v Sv. Pavlu.

S tem naj bo ob petletnici njegove

smrti popravljena ona moja trditev iz študije o njem, kajti vidimo, da je tudi on sam omenjal to študiranje v št. Pavlu v nemškem benediktinskem samostanu, tedaj znani in sloveči aristokratski gimnaziji na severni slovenski meji. Potrjuje, da je bil vzrok izključitve resnično odmev majniške deklaracije. Hutterjevo poročilo samo dopolnjuje to lastno pripovedovanje. In po mojem prepričanju popolnoma verodostojno, kajti prav lahko si predstavljamo višješolca Marolta, kako maha v gostilni pred nemškimi profesorji in sošolci z rokami, kot da poveljuje nacionalni slovenski vojski, kako naj premaga Nemce. Ali je to morda aluzija na Korošcev shod v št. Janžu teden prej, kot ga opisuje on sam? Sicer pa smo takega Marolta doživljali mi pozneje mnogokrat v prijetni razposajeni družbi, in zato ne bom rekel nič čez njegovo čast, temveč samo v njegovo družabno oznako to, kar sem zasledil, da je o njem napisal v Ameriški domovini l. 1966 (13. dec.) — torej še za Maroltovega življenja — Ambrožič L. starejši, oče sedanega škofa dr. Alojzija: „V gostilni Mantovi na Vrhniku je Marijan Marolt stal na okrogli mizi, držal konjak v rokah, pel in vsakemu ponudil štamperl.“

Naj bodo te vrstice zapisane v „njegovo opombo“, v popravilo in dopolnilo k moji študiji, pa tudi v opomin nam, da bo prej kot 60-letnica dr. J. E. Krekove smrti, tudi 60-letnica Majsiške deklaracije. Da ne bomo pozabili nanjo, kakor bi skoraj na Maroltovo petletnico!

Tine Debeljak

OBVESTILA

SOBOTA, 5. marca:

V Hladnikovem domu v Slovenski vasi bo ob 20 predaval č. g. Sodja CM o temi: „Zamujene stvari pri vzgoji.“ Zveza žena lepo vabi vse starše in vzgojitelje, da se tako poučnega predavanja v čim večjem številu udeležijo.

ŽE SO V PRODAJI KARTICE ZA TRADICIONALNO TOMBOLO POD GESLOM:

Za Slomškov in tvoj dom

Tablice v predprodaji imajo pravico do nagradnega žrebanja: deklji v narodni noši!

V nedeljo, 20. marca, na svidenje na vrtu Slomškovega doma!

V Slovenski hiši ob 16 srečanje vseh, ki učijo v slovenskih šolah. Predaval bo univ. prof. dr. Vinko Brumen.

NEDELJA, 6. marca:

V slovenski cerkvi Marije Pomagaj ob 9.30 mladinska sv. maša, nato mladinski sestanek.

V Slovenskem domu v Carapachayu vsakoletna tombola.

NEDELJA, 13. marca:

V Slovenskem domu v San Martinu sestanek naraščajnic po maši. Vabljen deklce od 11. do 15. leta.

JAVNI NOTAR
FRANCISCO RAUL CASCANTE
Escritano Público
Cangallo 1642 Buenos Aires
Pta. Baja, Ofic. 2
T. E. 35-8827

Slovenski Dom v Carapachayu

V NEDELJO, 6. MARCA

OB 16. URI

TRADICIONALNA

TOMBOLA

Glavni dobitek: Plinska kuhinja znamke „Domec“ in 50 dobrih tombolskih dobitkov, pred temi pa bo izžrebanih čez 100 činkvinov. Tablice so v prodaji po \$ 80.—.

Ob 11.30 bo v domu sv. maša za pok. Karla Mauserja, častnega člana našega doma. Po maši pa bo skupno kosilo.

Gostoljubno boste postreženi po stari carapachayski navadi, zato lepo vabljeni in na svidenje!

SLOGA SPOROČA

- 1) Od 1. 1. 1977 obračunavamo dividende od dneva naložbe. Sedaj je pa res škoda, če vam denar leži doma, ko vam pri nas vsak dan prinaša lepe obresti.
- 2) Na rednem obnem zboru SLOGE, ki bo 2. 4. 1977 v Slomškovem domu, bomo žrebali po mšn. 1.000.000 (\$ 10.000) na vsako starostno dobo med tistimi, ki bodo do 31. 3. 1977 imeli v SLOGI naložbo v višini, ki je potrebna za polno posmrtninsko podporo: od 0 do 30 leta \$ 5.000.—, od 31. do 50. leta \$ 10.000.— in od 51. leta naprej \$ 15.000.—.

Za podrobnejša pojasnila vprašajte v naši pisarni, Bm. Mitre 97, Ramos Mejia, v uradnih urah, ob ponedeljkih, sredah in petkih od 15. do 19. ure, ali po telefonu 658-6574.

SVOJI K SVOJIM! V SLOGI JE MOČ!

ZA DOBRO VOLJO

Učiteljica: „Otroci, jutri se bomo učili črko j. Naj zato vsak izmed vas prinese v šolo eno jajce.“

Na zasedanju komunistične partije je bil vložen predlog, naj bi odslej pošiljali saboterje namesto v Sibirijo, ki je tudi komunistični raj, raje v kapitalistični pekel. Predlog ni bil sprejet.

Utemeljitev: v primeru uvedbe predlagane odločbe se je bati epidemije saboterstva.

„Oče, kaj je to dialog?“

„To je, kadar se dva človeka razgovarjata.“

„Če se torej vidva z mamico razgovarjata, to je dialog?“

„Ne, to pa se imenuje monolog.“

Sporočamo vsem prijateljem in znancem, da je dne 1. februarja t. l. po kratki težki bolezni v 76. letu starosti v Gospodu zaspal naš dragi oče, gospod

profesor dr. Srečko Baraga

Pokopali smo ga dne 2. februarja na pokopališču na Chacariti. Prisrčno se zahvaljujemo vsem, ki so ga v boleznih obiskovali, zlasti dr. Alojziju Starcu za podelitev zakramentov, dalje dr. Filipu Zaklju in g. Jožetu Guštinu. Tudi se zahvaljujemo msgr. Antonu Oreharju za vodstvo pogreba in lepe poslovljne besede ob svežem grobu. Prav tako se zahvaljujemo prof. Alojziju Geržiniču in dr. Tinetu Debeljaku za govore ob grobu, ter vsem, ki so prišli pokojnika kropiti in ki so ga spremlili na zadnji poti. Posebna zahvala družini Beltram za vso njeno skrb ob tej priložnosti.

Žalujoci:

žena Kristina,
sin Srečko s hčerko Barbaro
v Avstraliji,
snaha Nikolaja roj. Omahen
v imenu vsega sorodstva.

Dekleta in fantje Veličega Bs. Airesa

SDO in SFZ bosta po dolgih počitnicah pričela z delom. V nedeljo, 6. marca, ob 9.30 bo v Slovenski cerkvi Marije Pomagaj mladinska maša, nato pa bo po kratkem odmoru skupni sestanek, posvečen rajnemu pisatelju Karlu Mauserju.

Prispevajte v tiskovni sklad!

17. februarja 1977 nas je za vedno zapustila naša draga, skrbna žena, mama, sestra, gospa

Marija Golež roj. Stanišić

Položili smo jo k večnemu počitku 18. februarja na pokopališču v La Flati.

Žalujoci:

Karel, mož,
Rožica, hčerka;
v domovini: brat Mato z družino
in ostali sorodniki.

Buenos Aires, Karlovac, Maribor, Novo Mesto

V nedeljo, 27. februarja 1977 ob 16. uri

9. TOMBOLA

NA SLOVENSKI PRISTAVI V CASTELARJU

ČE NISTE ŠE KUPILI TOMBOLSKIH TABLIC, NE ODLAŠAJTE, KUPITE JIH PRI VHODU NA PRISTAVO. ČE NISTE ŠE ODDALI DOBITKA, KI STE GA NAMENILI ZA TOMBOLO, ODDAJTE GA TAKOJ, NAJKASNEJE V NEDELJO 27. FEBRUARJA DOPOLDNE NA PRISTAVI. ZACETEK KLICANJA ŠTEVILK TOČNO OB 16. URI. VES ČAS TUDI SOLIDNA POSTREŽBA, DA NE BOSTE LAČNI IN ŽEJNI.

PODPRITE DOGRADITEV NAŠEGA DOMA! — NA SVIDENJE NA PRISTAVI!

DRUŠTVO SLOVENSKA PRISTAVA

Prof. dr. JUAN JESUS BLASNIK

Specialist za ortopedijo
in travmatologijo

Marcelo T. de Alvaraz 1241, pta. baja
Capital Federal
Tel. 41-4418

Ordinira v torek, četrtek in soboto
od 17. do 20. Zahtevati določitev
ure na privatni telefon 628-4188.

Ludvik Puš

(94)

NA DOLGO POT

Primerilo se je, da sva se nekaj dni zaporedoma po naključju vsedla v jedilnici skupaj madžarski učitelj in jaz. Bil je moje starosti in izjemoma zelo zgovoren. Že naslednji dan se je predstavljal, nato pa pripovedoval zgodbo o povojnem političnem razvoju na Madžarskem, kjer je stranka malih kmetov na volitvah dočela potokla komunista. Kot priljubljen učitelj na vasi med kmeti je bil na listi te stranke izvoljen za poslanca v parlament. Tam so vodili hude boje s komunisti, dokler se slednji z nasiljem in zvijačo niso polastili polne oblasti. Pobegnil je z mnogimi drugimi vred čez mejo in ker na povratek ni bilo misliti, se je potegnil za vselitev v Ameriko. Marsikaj mu na ladji ni bilo všeč, najmanj pa pleskanje.

Pogledal me je ostro in rekel:

„Zakaj nas priganjajo k takemu delu, ko morajo vendar vedeti, da je za nas poniževalno, saj vozijo vzravnane ljudi, ki so iz protesta zoper nasilje zapustili svojo domovino? Ali si moramo tako klavrn prevoz odkupiti z robotništvom?“

„Dejal bi, sem Madaru odvrnil, „da Amerikancem ni do tega, da bi kdo njihovi zmagovalni vojski in mornarici ta prevoz plačeval, najmanj „displaced persons“. V tem jih nimam za tako ozkosrčne. Bolj verjetno se mi zdi, da je ta pleskarija ukazana iz potr-

po ohranitvi transportnega ladjevja, ki je — kakor jaz mislim — ves čas po zaključeni vojni brez prestanka na morju, da bi se njihova vojska in vojni material vrnila iz evropskega kontinenta čimprej mogoče. Zato ni bilo časa, da bi ladje zapeljali v doke, jih popravili in spravili v brezhibno stanje. Ali niste opazili, da je na tej naši ladji marsikaj pokvarjeno, potrebno popravila, marsikaj tudi zanemarjeno? To bi kazalo, da je moja domneva pravilna.

Ali vam je v teh dneh že kdaj prišlo na misel, kaj bi vsi ti večidel mladi moški počeli v popolnem brezdelju? Tembolj, ker tudi za kakršno koli razvedrilo ni poskrbljeno, kakor je na rednih potniških ladjah? Utegnilo bi priti do resnih nastopov, sporov in še hujših izgre-dov, ki bi motili znosno skupno življenje na tako stisnjemem prostoru, če bi ljudje ne vedeli dan za dnem kam s časom. Psihološki motiv zaposlitve, po možnosti take zaposlitve, ki človeka utrjuje, je po mojem glavni razlog za pleskarijo. Dole, vsako delo, tudi tako, ki ga človek opravlja z odporom in nejevoljo, ima pozitivno, blazilno vrednost. Kaj pravite?“

„Morda imate vsaj deloma prav,“ je pritegnil po kratkem premisleku. „Morda bom sedaj lažje oblačil ta overrall in prenašal okrog posodo z barvo. Saj, po pravici rečeno, prepletkamo kaj majhne površine na dan, čeprav se nas

kar tare vse naokrog. Nihče se ne pretegne, pa je zvečer vseeno toliko zdelan, da mu ni za kake norčije. Najbrž imate res prav,“ je zaključil in se oddaljil.

Razen pleskanja je šlo potnikom močno na živce ponovno in pogostno klicanje alarma. Na dani signal je moral vsak takoj poiskati svoj rešilni pas, si ga z drugimi zasilnimi pripravami nadeniti in v določenem času priteči na krov. Bile so to vaje za primer nevarnosti.

Če bi na ladji ne bilo pleskarije in — po naših mislih — prepogostih alarmov, bi bila vožnja z barko tudi s te strani lepa in prijetna.

Med tem je mirno „barčica po morju plavala“, brez prestanka, noč in dan in se vsak dan, polnih osem dni, za znatno daljavo približevala obali Novega sveta. Deveti dan zjutraj smo se razveselili prvih znamenitih suhe zemlje — sivih galebov, ki so krožili okrog ladje. Odkar smo se od njih poslovili že daleč od angleške obale, od tih z evropske strani, ni bilo meč vsc vožnja videti v zraku živga hitja. Sedaj so se čez noč pojavili spet galeni, veselo oznanilo, da obala ni več daleč. Kdo si jih ne pozdravil z radostjo v srcu! Ljudje na ladji so kar vrel na patubo, da bi jih videli in so jim od veselja mahali v pozdrav. Morja široka cesta se izteka, bliža se ji konec. Tudi celotna dolga pot teh potnikov se izteka in je bo kmalu konec. Kaj bo onkraj konca, to je vprašanje.

Začutili smo, da je parnik začel zmanjševati hitrost. Stroji v njegovem osrčju, ki so vse dni slišno rolneli, so se umirili na komaj slišno hropenje, trza-

vica ladijskega trupa, dosihmal vedno razločno občutena, se je polagoma polegla. Ali se bomo ustavili tukaj na odprtem morju? In če se bomo, zakaj? Tako so spraševali zažadeni pogledi potnikov, na glas pa so spraševali: kaj se je zgodilo?

Skrb in strah na obrazih in v ustih sta bila kratka. Prek zvočnikov je namreč informacijski oficir naznanil, da danes ne moremo zapeljati v pristanišče New Yorka, kamor smo bili namenjeni, ker praznujejo v Ameriki na ta dan obletnico premirja iz prve svetovne vojne (Armistice Day, ki so ga pozneje prekrstili v Veterans Day). Radi praznika pristaniške naprave ne delujejo in zato ne moremo pristati. Po odloku pristaniške uprave naj naš parnik ta dan in sledečo noč ostane zunaj pristanišča in bo lahko zapeljal v pristan šele naslednje jutro. Sveda se je te novice malokdo razveselil, vsak je že komaj čakal, da stopi na suho. Kot smo pozneje zvedeli, bi bil naš parnik imel pristati že prejšnji dan, pa je menda vozil prepočasi in se zamudil.

Stroji so se popolnoma ustavili in utihnili, vijak, ki je risal belo penečo se sled, je obmiroval, ladja je na popolnoma mirni gladini čisto obstala.

Konec poti

Stala sva z ženo na krovu in z zanimanjem opazovala mornarje, ki so po raznih opravkih prihajali na krov.

Bili so po rojstvu Amerikanci, Amerikanci tudi po občevalnem jeziku, a njihova kri ni bila ameriška. Katera kri pa je pravzaprav pristno ameriška?

ESLOVENIA LIBRE

Editor responsable: Miloš Stare
Redacción y Administración:
Ramón L. Falcón 4158
1407 Buenos Aires,
Argentina
T. E. 69-9503

Uredniški odbor:

Miloš Stare, Pavel Fajdiga,
dr. Tine Debeljak, Slavimir Batagelj
in Tone Mizerit

Correo Argentino Central (B)	FRANQUEO PAGADO Concesión N° 5775
	TARIFA REDUCIDA Concesión N° 3824
	Registro Nacional de la Propiedad Intellectual N° 1.362.266

Naročnina Svobodne Slovenije za 1. 1977 za Argentino: \$ 3.500.— (350.000), pri pošiljanju po pošti \$ 3.600.— (360.000); ZDA in Kanada pri pošiljanju z avionsko pošto 24 USA dol.; obmejne države Argentine 18 USA dol.; Avstralija 30 USA dol.; Evropa 27 USA dol.; ZDA, Kanada in Evropa za pošiljanje z navadno pošto 18 USA dol.
Talleres Gráficos Vilko S.R.L., Estados Unidos 425, 1101 Buenos Aires, T. E. 38-7213.

DRUŠTVENI OGLASNIK

Šolski odsek ZS vabi vse, ki poučujejo in sodelujejo pri slovenskih šolah, na predavanje univ. prof. dr. Vinka Brumna, ki se bo vršil 5. marca ob 16 v Slovenski hiši.

(Bo še)